

Till

4167

J. Bergström 1934

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Lunds Universitets folkminnesarkiv.

Klockgjutning.

Jöns Larsson, född 1861, i Skivarp socken,
Vemmenhögs härad, berättar: Då en mästare
i gjutning av kyrkklockor hade gjutit Sku-
rups kyrkklockor hade han sett så mycket
silver att de samma, att deras klang hördes
ända till Köpenhamn då man ringde de-
samma. De överträffa i klang ståt kyrko-
klockorna och ingen klocka fick överträffa
dessa. Följden blev att mästaren blev
injäktad och man måste korra hål
i kyrkklockorna och slå järndubbar i
hål som skulle dämpa klangen. Detta
lyckades och Skurups kyrkklockor voro nu

4167

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

i klang icke jämförhige med stats-
kyrklockorna i Råpenhamm, utan de
senare överträffa Skurups kyrkklockor.
Men en ovanlig vacker klang behåller
de dock. Så att den dag som idag är, kan
ingen lantkyrklocha mäta sig med
Skurups kyrkklockor. Det ser icke so-
ligt att vara mästare på den tiden.

Monogen i Skurup anser ännu, att
Skurups kyrkklockor överträffa alla
andra kyrkklockor. Ringarna som ringde
de första klockorna blevo döva av klangen.

Uppt. 1934 av J. Bengström

Linkelgatan
Skurup

Byrkkluckor.

Jöns Larsson, f. 1868 i Skurup, säger:
 Då Skurups Byrkkluckor voro gjutna och
 man skulle ringa med desamma, var
 klangen så hög, att ljudet hördes till Krå-
 fjershamn. Ringarne som ringde kluck-
~~or~~orna blev döva, så att de måste borra
 hål i kluckorna och smälta bly i hålen.
 detta förtoz klangen till en del, men på
 grund av det mycket silvret i kluck-
 orna, fortsatte de dock behålla högre
 klang än andra Byrkkluckor.

Samme berättare:

Kopparportar:

De gamla omnäla att i Svaneholms skj-
 skulle ligga 2 stora Kopparportar. Man
 har haft många par studar för och

Skurups gov.
3

Skurups gov.

4167

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

såht draga portarna upp men när
vattenbrynet gleda de tillbaka igen.
De försökte många gånger att draga
upp portarna, men dessa gleda stän-
digt tillbaka igen. Ingen kraft så stark
kunde uppleveras som kunde draga
upp portarna och slutligen måste
ageren av Svaneholm gå tappert, och
portarna ligger ännu i sjön. Men
platsen där de ligga hörde jag ej.
Ingen visste vart dessa kaffelpor-
tar suttit, men att de skulle varit
mycket stora, berättade de gamla.

uppt. 1934 av: J. Bergström
Skurup

Gengångare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

jag tror att han hette Jan Leckman, Rosen-
gård, Malmö. Min mor omtalar historien.
Under krigstiden lågo makarna i olika
flyglar. Han brukade med ett ljus i handen
gå in och begagnat med fön. Sedan han
varit död kom han många gånger, iklädd
sin vanliga dräkt, och kom med ljuset
i handen, gick in i fönns sängkammare,
gick därifrån till sin egen, allt med
ljuset i handen, och försvarar. Jag såg det
flera gånger då jag gick där och även andra
sågs honom komma gående med ljuset.
Berättat av Hj. Berlin, nu boende i Skurup,
f. i Malmö 1873. Min mor född i Korrle 1868.
Hon hette Ingrid Andersson. Uppt. 1934 av Wm
Skurup

En falktrons gestalt, i form av ett ullgarnssmyt.

H. Berlin fortsätter: Min mor, då hon var flicka, kom hon gående förbi en stor beache i Boie. Ett ullgarnssmyt kom rullande förbi henne och rulla uppför en stor beache. Mor sågte taga det, men kunde icke upphimla det hem. Det rulla ned för andra sidan beachen, Hon berättade detta för sin mor. Denne genmilde: ser du sådant, så lit det vara, ty dylikt kan tillfoga dig skada, men mor tog ingen skada av kapplöpningen med smytet.

Ufpt. 1934 av: J. Bergström
Skuren

Bächa-hästar.

En grå häst.

Min morfar Anders Andersson f. i
 Tröie omkr. 1827 skulle med en rull
 bär rulla längs en häck i Tröie. En
 bächa-häst kom fram rusande och hoppa
 över rullbärsstjärtoorne. Morfar svimma
 och blev liggande sanslös. Då han icke
 kom hem, gick man och sökte honom,
 och fann honom liggande sanslös vid
 rullbären. Man måste liära hem ho-
 nom, och han måste nu ligga till
 sängs 3 à 4 minader, men slutligen
 hälsade han sig. Detta var nog fr. 1850
 talet, då barnen voro små.

Tröie sm.

Berättat av Hj. Berlin Skarup, f. i Halmö 1893.

uppt. 1934. av: J. Bengström Skarup

En oskyldigt avrättad.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Hj. Berlin fortsätter: Min morfar
berätta. Min nabo i Borie hade
varit körande till ett gästakid, och
vid hemgårdens kunde hästarne knappt
dra vagnen. Han ville köra fort, men
vaktat han fiska på hästarne, kunde
de icke gå fortare än steg för steg.
Hästarne blevo mycket svittiga. Naboen
såg sig till sidan och fick se en
men gäende, som vart halsbuggen,
och bar huvudet under armen. Han
gick hen å ena sidan av vagnen och å
å andra. Naboen fiska på hästarne,
men de kunde inte åha fort. Han
sökte han vrida ur vagnen in till

en bondgård, för att bli befordrad
från detta olyckliga sällskap. Men
han kunde icke gå hästarna ur vägen.
Slutligen sade naboen: I guds namn
ven är du. Den avrättade svarar.

Jag är en oskyldigt avrättad.
Först då han kom till den väg där han
skulle vika in till sin gård, vada
hästarna. De togo nu sådan fart ge-
nom furten, att de sprenge över grä-
sen och vagnstängerna gick in i vägg-
en i stallängan, men den avrättade
hade icke makt att gå in fridema
väg och naboen blev förjor den
avrättade.

Upps. 1934 av J. Bergström, Skurup

Spöken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Gjalmar Berlin fötsätter: När min
 mor blev gift, bodde hon sig i Malmö.
 I Malmö var en park, kallad: Engström-
 ska parken. Denna park ansågs vinnas
 av spöken. En villa fanns i parken, kall-
 ad: spökvillan, som ingen våga bebo.
 En dag var mor på arbete i parken
 och en ryttar-kara kommo ridande på
 något avstånd från henne. De voro
 i klädda gammaldags uniformer, med
 knäbyxor, sadlar och salutar. En rytta-
 re hängde blodig på sidan på hästen.
 Mor gick och skulle gå närmare,
 men en fön Salé sade: akta dig för
 dylikt och mor stannade. De red genom
 parken och försvann. Alfbr. 1934 ca: Wm

4167

Spöken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

L. Isac sm.

Jöns Larsson, f. i Skivarps 1861, säger:
 En gång då min far var dräng, han tjä-
 na i Isie kom han hem en natt efter
 att ha varit till gilles. Alla hästarne
 gingo ju i gården och alla grannskapet.
 Far sade till den andre äldre drängen:
 Du får stiga upp och vi få hjälpas åt
 att taga in hästarne, ty de ju lösa ju
 gården. Den andre drängen genomslatte:
 Bort du dig inte om de hästarne, utan
 ligg du dig. Så skedd. Om morgonen
 stod alla hästarne i stallen. Men
 icke ett ord nämde något om de lös-
 gående hästarne far teg och så, ty man
 märkte han att det varit spöke han sett.
 Alft. 1934 av: Bergström, Skivarps

4
Önringar.

Den som vill vara fin,
Får lida fin.

Detta är ett oodspråk från Skurup i Vemmen-
hög's härad.

Ufvt. har tidigare skildrat denna mode-
galenskap på 1870 talet och tidigare.

För Hanna Jöns Lars, nu boende i Skurup
säger: Då jag var 9 år gammal börja jag
följa med min far ut i bondgårdarne
och hjälpte honom med skrädderiar-
betet. Vid tio års ålder sade min far:

Du gås vara lika fin som andra flickor
och bära önsringar. Jag skall sticka hål
och isätta sådana. Jag svarar: nej det gör
ont. Far genmålde: då skall jag sticka hål

4167

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

när du ligger och sover. jag väja ej som
na. Till sist gav jag efter. Han hade stuck-
it en stoppsål genom en kock och håll
en kock på matsatta sidan, stuck hål och
isatt öronringer av silver med ned-
hängande klock, liknande tjärter äs.

Öronen svullna och det dröjde länge
innan de blevo läkta. Det onda övergick
och nu vart jag lika fin som andra
 flickor och flickor. Dessa blev snart
för enkla och jag köpte öronringer med
nedhängande klock, som nu blivit mo-
dernare. g. 1863. i Skurup. När jag gifte
mig ¹⁸⁸² lade jag bort öronringarna, och det
högjerner och mer blev moderat.

Uppt. 1934 av: J. Bergström, Skurup

Skriv endast på denna sida!

"Öronringar."

Jöns Larsson, f. 1861 i Skivarps säger:
Min far Lars Jönsson var född i Östra
Demmenhög 1830. Han skär bly ur järnstav
i Skivarps kyrka och av dessa gjorde han
öronringar som han ständigt bar under
sin livstid. Men min svärfar Skräddare
Grönkvist bar öronringar av guld.
Oaktat han var mycket fattig. De voro
kända som en sytråd och snar köpte dem
i guldsmedsaffärer.

Uppt. 1934 av: J. Bergström, Skarap

Fru Hanna Jöns Lars f. 1863 i Skivarps
berättar om:

(Bäckhästen) och Vovulen.

Min mor f. i Ölövs församling, Östra Vemmenhög 1833 tjäna hos en bonde Jeppe Jönsson i Almaräb som juge, Skivarps socken. En kväll kvinnan stod vid reasken och tvätta kårp såg hon en hund genom tudan i väggen och titta in och se i tänderna. Kvinnan: Pass upp, står du där för två ben uppfåt väggen. När kvinnan skulle gå ut högg vovulen henne i kjorteln i dörran. Kvinnan skrek och fick hjälp och kom lös från vovulen.

Sedan våga hon icke gå ut en kväll ty hon var bannad. En annan kväll stod jag⁽¹⁾ och diskte kår. Vovulen stod

(berättarens mor)

Skivarps sm.

Ämpe och titta in genom luden i väggen.
Mor tog en kokhett vatten och slog i
vasken och skulle skrämma bort Do-
rulen. Detta blev han förskräckt för,
så att han sågs icke mer. Berättaren
fortsätter: om en levande kvinna
hade ett mankon med sig stor eller
liten, betydde intet ty med sådant
sällskap hade Dorulen ingen maghet med
kvinnan. Berättarens man Jons Larsson,
f. i Shivarp 1861 säger. Då man mor
skulle gå ut en kväll tog hon mig
med då jag var pojke. På vad anled-
ning hon tog mig med fick jag först
veta, sedan jag blev vuxen.

Uppt. 1934 av: Pergsten, Gunnar

4167

Kyrkogångskvinnor.

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Hållhandlare Chr. Olsson f. i Ösmarp,
 Lemmenhögskärad 1849, säger: Det var en
 ful sed, att kvinnan skulle ligga på knä
 på en pall vid kyrkodörren, liksom en
 annan berättelse. De som nu äro sjuttio
 år, "av uppt." har nog alla sett denna teater-
 fjäs i kyrkan, vid dörren. Uppt. har
 endast sett stycket utföras i "en detalj",
 men i folkrättsocknar, måste man
 utföra handlingen i en grans. Från Lemmen-
 högskärad, f. i Ösmarp, Lemmenhögskärad,
 1863, säger: Vi ha haft syn lemn och efter
 alla har jag gått i kyrkan. Särskilt
 i den svåra snöstormen 1888 i februari,
 kommer jag särskilt ihåg. Vi kunde knappt
 act.

taga oss fram till kyrkan. Li vore se
som skulle kyrktoget. Li gingo icke gå
in i en stal, förr än vi blivit kyrk-
tagna. I Skurups kyrka blevo vi kyrk-
tagna å gängen i korset, i mitten för
kyrkan. Prästen kunde nu, då det var så
många kyrktaga den i "en detalj, utan
måste kyrktaga oss i "en gross". Efter
som vi komma gingo vi upp vid korset
i kyrkan och stod för gängen vid stakarna.
Sedan vi se samlats kom klockaren
och satte två pallar å gängen i korset,
med plats för tre å varje pall. Nu
kom prästen fram altaret, med kyrko-
handboken i handen, klädd i sin pe-
jssdräkt, och gick ned till oss och
vi placerades på fallen.

När präste kom ur sakristian och visa
sig, reste allt folket sig i stolarne,
deras blickar följde prästen och om
ett ögonblick hade vi och prästen,
allas blickar riktade på oss. När
det var så många, måste prästen
kyrktaga oss "i en gräs", ty en detalj
hade tagit för lång tid. Den böen
prästen börja läsa för en gällde nu
för alla. Sedan prästen läst bönen,
tog han en kvinna i herden och reste
den, så och alla tre och klockaren tog
bort fallen. Nu skulle prästen, sedan
även de för andra fallen, detta tillgick
på samma sätt och klockaren tog bort
även denna fallen och nu först gick
kvinnorna för att gå in i stolar, ty nu vore
de kyrktagna.

När allt folket i kyrkan, städ i stolarne och glöde på väss, så såg detta förvånligt ut. Vid alla kyrktegningar, även i ~~en detalj~~ "en detalj", reste allt folket sig i stolarne och stod och glöde på kyrkogångs kvinnan.

Från barnets födelse, gingo de ej levande bröllop, beundar och begravningar, förr än hon blev kyrktagen. Icke gå upp på ett loft, ej heller gå över en väg eller gata icke utjörva vissa arbeten, såsom spinn och karda m. fl. arbeten, ja vidkefelsen var liksom stor i Skurup, som i Söderådal.

Det påliatte var närr allt kyrkofolket glöde på kyrkogångs kvinnan.

Skurup den 2 mars 1934. Bergström

Jo, Tilda hon såg en svart kar som visa sig var kvell iblan gick han förbi köksfönsterna och en natt så låg Tilda o. hennes far i köket och då kom han inn och stod och titta på Nils Nilsson, och sen en gång sen Tilda låg i ett av rummen och en annan flicka låg där så låste Tilda dörren och så hade hon en lykta stänes vid sängen och så mitt på Natten var det en som ruste och skaka lyktan så förskrekligt så tänkte Tilda har far kunnat låst upp dörren och skall inn och skrämma mig, så titta hon till dorren och där stod den svarte karen och titta i nycklahålet, vad skall man tänka om sådant. Tilda mötte honom titt på gården, Tilda tror att det var den onde som sprang och tvinga faren att göra av med sig.

4167

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Nils Nilsson var född den 21 september 1857 och Tilda den 6 juni 1884. Och den dag Nils Nilsson hängde sig så slutade spöket att visa sig, det börja att visa sig när di flytta in i det nybyggda huset och visa sig för Tilda sen var dag ungefär ett år var det till han dog, men han såg det aldrig, men sen Tildas far hängdes sig så har något osynligt villat tvingat Tilda att hänga sig, det har pinat henne så, det har till och med drat henne i fötterna och en dag hörde hon i rummet precis som där var fullt av råttor först och sen ringde det som en klocka och en dag hörde hon från stallen där han hängde sig, någon skrika så det skall i husen två gånger, men Tilda har sökt en klok kvinna nu så hon har fått bättre ro nu. Tilda har sökt en kvinna som heter Bengta Mårtensson, Skärhus, Önnköping, hon hade sagt att Tilda skulle sätta stälkrunt omkring, men hon gjorde mer råd som inte Tilda såg, den kvinna bruka di att söka när di hade kreatur dåliga med. Ja det var ju väl för Tilda

4167

att den svarte mannen nöjde sig med att få Nils Nilsson så
han blev veck sedan annars hade det ju varet hemskt, men vet
morbror jag tror hon går där och fantiserar till hon hänger
sig hon med, för hon sa att hon hade hållt på att göra det
flera gånger, men jag tala för henne på allt vis så jag fick
henne att se saker o. ting på ett annat vis.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

4167

Vid bedömandet är det av vikt att veta, att i Ingelstads-Järrestads-Vemmenhögs-Ljunits och Harrestads-Torna och Bara härad, Färs och Albo härad, att man kallade "fan" den "onde" och att denne gick bland folket, svart i ansiktet, en människofot och en hästhov, och blev ständigt lurad av läntagare, med undantag av frimurare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24